

UNIVERSITI SAINS MALAYSIA

Peperiksaan Tambahan
Sidang Akademik 1995/96

Mei/Jun 1996

JIM 312 - Teori Kebarangkalian

Masa : [3 jam]

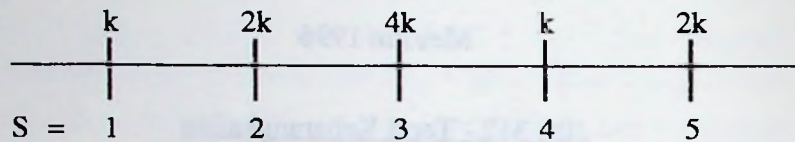

ARAHAN KEPADA CALON:

- Sila pastikan bahawa kertas peperiksaan ini mengandungi **SEPULUH** muka surat yang bercetak sebelum anda memulakan peperiksaan ini.
  - Jawab mana-mana **LIMA** soalan. Setiap soalan bernilai 100 markah dan markah subsoalan diperlihatkan di penghujung subsoalan itu.
  - Setiap jawapan mesti dijawab di dalam buku jawapan yang disediakan.
-

...2/-

1. (a) Berikut diberikan ruang sampel, S dan kebarangkalian yang diagihkan kepada setiap ahli ruang sampel tersebut.

- (i) Dapatkan nilai k dan seterusnya kebarangkalian bagi setiap ahli S.
- (ii) Katakan A adalah peristiwa nombor genap dipilih daripada S dan B adalah peristiwa nombor perdana dipilih daripada S. Tentukan sama ada A dan B adalah dua peristiwa tak bersandar.
- (iii) Berdasarkan takrifan A dan B di dalam (ii) hitungkan $P(A|B)$ dan $P(B|A)$.

(50 markah)

- (b) X ialah suatu pembolehubah rawak

$$f(x) = \begin{cases} x, & 0 < x < 1 \\ 2 - x, & 1 \leq x < 2 \end{cases}$$

Dapatkan fungsi taburan longgokan bagi X.

(20 markah)

- (c) Diberikan $Y \sim \chi_n^2$. Tanpa menggunakan fungsi penjana momen ataupun fungsi ketumpatan kebarangkalian taburan khi kuasa dua tunjukkan yang $E(Y) = n$ dan $\text{Var}(Y) = 2n$.

(30 markah)

2. (a) Suatu syiling adil dilambung dua kali. Andaikan X mewakili bilangan kepala yang muncul pada lambungan pertama dan Y mewakili bilangan kepala yang muncul pada lambungan kedua.

(i) Binakan jadual fungsi jisim kebarangkalian tercantum, $p(x, y)$.

(ii) Dapatkan $p(x)$.

(iii) Dapatkan $p(y | x)$.

(iv) Adakah X dan Y tak bersandar? Berikan alasan.

(50 markah)

(b) X mempunyai fungsi ketumpatan kebarangkalian,

$$f(x) = \begin{cases} a + bx^2, & 0 < x < 1 \\ 0, & \text{di tempat lain.} \end{cases}$$

Tentukan a dan b supaya minnya ialah $\frac{2}{3}$.

(20 markah)

(c) Diberikan X mempunyai taburan t. Tunjukkan yang $E(X) = 0$.

(30 markah)

3. (a) Diberikan

$$f(x, y) = \begin{cases} 1, & -y < x < y, 0 < y < 1 \\ 0, & \text{di tempat lain.} \end{cases}$$

Tunjukkan X dan Y tak berkorelasi tetapi bersandar.

(50 markah)

(b) Diberikan rumus

$$\frac{1}{1 - q} = 1 + q + q^2 + \dots$$

Gunakan rumus ini dan terbitan-terbitannya untuk mendapat min dan varians bagi X yang tertabur dengan

$$p(x) = pq^x, x = 0, 1, 2, \dots, q = 1 - p.$$

(20 markah)

...4/-

- (c) Terdapat 10 orang di dalam suatu bilik. Berapakah kebarangkalian sekurang-kurangnya 2 orang daripada 10 orang ini dilahirkan pada hari yang sama? Katakan setahun ada 365 hari.
- (30 markah)
4. (a) Selesaikan masalah berikut dengan menggunakan taburan diskrit yang sesuai.
- (i) Daripada rekod kejayaan suatu rawatan ke atas pesakit-pesakit yang mengidap penyakit tertentu, kita dapati $\frac{1}{3}$ sahaja yang pulih. Anda ingin melihat sejarah kes 3 pesakit yang telah sembuh. Sekiranya fail-fail sejarah kes ini bercampur aduk sama ada pulih ataupun tidak, berapakah kebarangkalian anda berjaya mendapatkan ketiga-tiga fail yang dicari setelah melihat paling banyak 10 fail sejarah kes?
- (ii) Min bilangan panggilan telefon yang diterima oleh seorang operator di USM dari 9:00 – 11:00 pagi ialah 6. Berapakah kebarangkalian yang dia tidak akan mendapat sebarang panggilan pada masa yang sama esok?
- (iii) Suatu peralatan elektrik mengandungi 5 bahagian berasingan. Ia akan berfungsi jika kelima-lima bahagian ini elok. Katakan kebarangkalian setiap bahagian berfungsi dengan baik ialah 0.9, berapakah kebarangkalian yang peralatan ini rosak?
- (iv) Suatu sampel kereta mainan bersaiz 3 diambil daripada sebuah kotak yang mengandungi 12 buah kereta mainan. Jika 2 buah kereta di dalam kotak tersebut rosak, berapakah kebarangkalian tiada terdapat kereta rosak di dalam sampel yang pilih?
- (50 markah)
- (b) Lima biji dadu dilemparkan. Katakan X mewakili bilangan 1 yang muncul dan Y mewakili bilangan 2 yang muncul. Dapatkan rumus am bagi fungsi jisim kebarangkalian tercantum $p(x, y)$.
- (20 markah)

...5/-

- (c) $X_1, X_2, \dots, X_n$ dan $Y_1, Y_2, \dots, Y_m$ adalah dua sampel yang dicerap daripada taburan normal piawai. Dapatkan taburan bagi

$$U = \frac{\sum_{i=1}^n X_i^2}{\left(\sum_{i=1}^n X_i^2 + \sum_{j=1}^m Y_j^2 \right)}$$

(30 markah)

5. (a) Selesaikan masalah-masalah berikut:

- (i) Diberikan $E(X) = 2$, $V(X) = 3$ dan $Y = 2 - 3X$.
Hitungkan $\rho(X, Y)$.
- (ii) Diberikan $V(X) = 5$, $V(Y) = 10$ dan $\text{Cov}(X, Y) = -1$.
Hitungkan $V(X + Y)$. Adakah X dan Y bersandar?
- (iii) Diberikan $f(x, y) = 2$, $0 < x < 1$, $0 < y < x$.
Tunjukkan $E(XY) \neq E(X)E(Y)$

(50 markah)

- (b) Sejenis rawatan bagi suatu penyakit mempunyai kadar sembuh $\frac{1}{3}$. Suatu ubat baru berbentuk vaksin boleh menaikkan kadar sembuh ini ke $\frac{1}{2}$. Suatu kajian terhadap vaksin baru ini dijalankan ke atas 12 orang pesakit. Kementerian Kesihatan akan menganggap rawatan baru ini lebih baik jika sekurang-kurangnya 7 orang pulih setelah menjalani rawatan tersebut. Dapatkan kelebihan kebarangkalian kejayaan rawatan baru ke atas kebarangkalian kejayaan rawatan lama.

(20 markah)

- (c) $X_1, X_2, \dots, X_n$ adalah sampel daripada X yang tertabur secara eksponen $\left(\frac{1}{\beta} \right)$. Dengan menggunakan Teorem Had Memusat dapatkan selang keyakinan 95% bagi β .

(30 markah)

...6/-

6. (a) Katakan X adalah suatu pembolehubah rawak diskrit yang mempunyai fungsi taburan longgokan

$$F(x) = \begin{cases} 0 & , x < 1 \\ 0.2 & , 1 \leq x < 2, \\ 0.6 & , 2 \leq x < 3, \\ 0.8 & , 3 \leq x < 4, \\ 0.9 & , 4 \leq x < 5, \\ 1 & , 5 \leq x \end{cases}$$

- (i) Dapatkan median X,
- (ii) Dapatkan quantil ke-90 , $t_{0.9}$.
- (iii) Dapatkan min X.
- (iv) Dapatkan mod X.

(50 markah)

- (b) X tertabur secara binomial (n, p). Andaikan Y adalah suatu pembolehubah rawak yang diperolehi daripada X dengan membuang nilai X = 0. Dapatkan taburan Y, yakni rumus am bagi fungsi jisim kebarangkalian Y.

(20 markah)

- (c) Diberikan $f(x | \alpha) = \alpha e^{-\alpha x}$, $x > 0$ dan $f(\alpha) = e^{-\alpha}$, $\alpha > 0$. Dapatkan fungsi ketumpatan sut x, f(x).

(30 markah)

Senarai rumus

1. $\Gamma(n) = \int_0^{\infty} x^{n-1} e^{-x} dx$

2. $\Gamma(n) = (n-1)!$

3. $B(x, y) = \int_0^1 t^{x-1} (1-t)^{y-1} dt$

4. $B(x, y) = \int_0^{\infty} \frac{t^{x-1}}{(1+t)^{x+y}} dt$

5. $B(x, y) = \frac{\Gamma(x)\Gamma(y)}{\Gamma(x+y)}$

Taburan	Parameter	Fungsi Jisim Kebarangkalian	Fungsi Penjana Momen	Min	Varians
Bernoulli	p	$P_X(x) = \begin{cases} q, & x = 0 \\ p, & x = 1 \end{cases}$	$pe^t + q$	p	pq
Binomial	n, p	$P_X(x) = \begin{cases} \binom{n}{x} p^x q^{n-x} \\ x = 0, 1, 2, \dots, n. \end{cases}$	$(pe^t + q)^n$	np	npq
Hipergeometri	n, N, K	$P_X(x) = \begin{cases} \frac{\binom{K}{x} \binom{N-K}{n-x}}{\binom{N}{n}} \\ x = 0, 1, 2, \dots, n. \end{cases}$	-	$\frac{nK}{N}$	$\frac{nK(N-K)(N-n)}{N^2(N-1)}$
Geometri	p	$P_X(x) = \begin{cases} q^{x-1} p, \\ x = 1, 2, 3, \dots \end{cases}$	$\frac{pe^t}{1 - qe^t}$	$\frac{1}{p}$	$\frac{q}{p^2}$

Taburan	Parameter	Fungsi Jisim Kebarangkalian	Fungsi Penjana Momen	Min	Varians
Negatif Binomial	r, p	$P_X(x) = \begin{cases} \binom{x-1}{r-1} p^r q^{x-r} \\ x = r, r+1, r+2, \dots \end{cases}$	$\left(\frac{pe^t}{1 - qe^t} \right)^r$	$\frac{r}{p}$	$\frac{rq}{p^2}$
Poisson	λ	$P_X(x) = \begin{cases} \frac{e^{-\lambda} \lambda^x}{x!} \\ x = 0, 1, 2, \dots \end{cases}$	$e^{\lambda e^t - \lambda}$	λ	λ

...10/-

Taburan	Fungsi Kebarangkalian	Parameter	Min	Varians	Fungsi Penjana Momen
Seragam	$\frac{1}{b-a}, a < x < b$	$-\infty < a < b < \infty$	$\frac{a+b}{2}$	$\frac{(b-a)^2}{12}$	$\frac{e^{bt} - e^{at}}{(b-a)t}$
Normal	$\frac{1}{\sqrt{2\pi\sigma}} e^{-\frac{(x-\mu)^2}{2\sigma^2}}$ bagi $-\infty < x < \infty$	$-\infty < \mu < \infty$ $\sigma > 0$	μ	σ^2	$e^{(\mu t + \frac{\sigma^2 t^2}{2})}$
Eksponen	$\lambda e^{-\lambda x}, x > 0$	$\lambda > 0$	$1/\lambda$	$1/\lambda^2$	$\frac{\lambda}{\lambda-t}, t < \lambda$
Gamma	$\frac{\lambda^n}{\Gamma(n)} x^{n-1} e^{-\lambda x}, x > 0$	$\lambda > 0$ $n > 0$	n/λ	n/λ^2	$\left(\frac{\lambda}{\lambda-t}\right)^n, t < \lambda$
Khi Kuasa Dua	$\frac{1}{2^{v/2} \Gamma(v/2)} x^{v/2-1} e^{-x/2}$	$v = 1, 2, 3, \dots$	v	$2v$	$\left(\frac{1}{1-2t}\right)^{v/2}, t < 1/2$
Beta	$\frac{1}{B(a,b)} x^{a-1} (1-x)^{b-1}$ bagi $0 < x < 1$	$a > 0$ $b > 0$	$\frac{a}{a+b}$	$\frac{ab}{(a+b+1)(a+b)^2}$	-

ooooooo